

Ročníková práce — Seminář z psychologie

Úspěch

Martin Pánek

Obsah

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ	3
ÚVOD	4
VYTÝČENÍ CÍLE.....	5
OSOBNÍ CÍLE.....	5
DOSAHOVÁNÍ OSOBNÍCH CÍLŮ.....	6
SPRÁVA CÍLŮ V ORGANIZACÍCH	6
SOUČÁSTI ÚSPĚCHU	6
NÁBOŽENSTVÍ ÚSPĚCHU.....	7
AMERICKÝ SEN DNES.....	7
CITÁTY	8
BOHATÝ TÁTA, CHUDÝ TÁTA	9
PRAKTICKÁ ČÁST	10
O ZKOUMANÉM VZORKU.....	10
VÝSLEDKY DOTAZNÍKU	10
CO POVAŽUJETE ZA SVŮJ NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCH?	10
ZKUSTE POPSAT SVÉ POCITY, KDYŽ NA SVŮJ NEJVĚTŠÍ ÚSPĚCH MYSLÍTE.....	11
CO VÁM K VAŠEMU NEJVĚTŠÍMU ÚSPĚCHU DOPOMOHLO? (POPŘ. KDO).....	11
ZKUSTE POPSAT SVÉ POCITY, KDYŽ NA SVŮJ NEJVĚTŠÍ NEÚSPĚCH MYSLÍTE.....	12
CO VÁM K VAŠEMU NEJVĚTŠÍMU NEÚSPĚCHU „DOPOMOHLO“? (POPŘ. KDO)	13
KTERÉHO ZE SVĚTOZNÁMÝCH/NÁRODNÍCH OCENĚNÍ SI OSOBNĚ VÁŽÍTE NEJVÍCE A PROČ? (ZLATÁ OLYMPIJSKÁ MEDAILE, NOBELOVA CENA, OSCAR, MEDAILE CTI, ČESKÝ SLAVÍK...)	13
JAK VNÍMÁTE ÚSPĚCHY/NEÚSPĚCHY SVÝCH BLÍZKÝCH A JAK SE PŘI NICH SNAŽÍTE ANGAŽOVAT?.....	14
POVAŽOVALI JSTE (POKUD JIŽ NĚKDY NASTALA) PORÁŽKU VE FINÁLE (TENDRU, SPORTOVNÍ SOUTĚŽE,...) SPÍŠE ZA ÚSPĚCH NEBO NEÚSPĚCH?	14
STALO SE VÁM, ŽE JSTE OČEKÁVALI VELKÝ ÚSPĚCH A NAMÍSTO NĚJ SE DOSTAVIL KOLOSÁLNÍ NEÚSPĚCH (NEBO OPACNĚ)? JAKÉ BYLY VAŠE BEZPROSTŘEDNÍ POCITY? JAKÉ JSOU DNES?	14
PROSTOR PRO VÁŠ OSOBNÍ DOSLOV K TÉMATU ÚSPĚCH/NEÚSPĚCH	15
ZDROJE.....	17

Čestné prohlášení

Čestně prohlašuji, že jsem ročníkovou práci dělal sám bez cizí pomoci a použil jsem pouze zdroje uvedené v kapitole *Zdroje*.

Martin Pánek

Úvod

V této ročníkové práci se budu věnovat teoretické rovině úspěchu, cestě za ním, úspěšným lidem. Ve druhé části pak praktické části, provedené dotazníkovou metodou na vzorku 21 mých vrstevníků.

Nesmíme ale zapomenout, že posouzení úspěchu záleží na jednotlivci a o tom, zda se někdo cítí být úspěšným může rozhodnout jen on sám.

Vytýčení cíle

Vytýčení cíle obsahuje specifické, měřitelné a časově vymezené cíle. V organizačním nebo obchodním kontextu to může být efektivní nástroj k děláni pokroku ujišťováním, že účastníci jsou si zřetelně vědomi toho, co se od nich očekává, pokud se má cíle dosáhnout. V osobní rovině je vytýčení cíle proces, který nechává lidi specifikovat své cíle a pak na nich pracovat — nejobvykleji se jedná o cíle finanční nebo o cíle spojené s pracovním postupem. Vytýčování cílů je hlavní složkou literatury o osobním vývoji.

Obchodní technika řízení cílů používá princip vytýčování cílů. V byznysu má vytýčování cílů tu výhodu, že povzbuzuje účastníky k podání velkého výkonu, a protože každý člen má na paměti, co je od něj očekáváno (vysoká vnímavost role), je ponecháno pouze málo prostoru k tomu, aby nebylo neadekvátní chování zpozorováno.

Nejefektivněji by cíle měly být hmatatelné, přesně stanovené, realistické a měly by mít časový rozvrh pro splnění. Musí existovat realistické plány, aby zamýšlené cíle mohly být splněny. Na příklad vytýčení cíle dojetí na Mars na tkaničce od bot není realistický cíl, zatímco cíl odjet na Havaii jako turista s batohem je možný cíl s možnými, realistickými plány.

Jedna nevýhoda vytýčování cílů je, že učení může být ohroženo. To je z toho důvodu, že vytýčení cíle může vzbudit zaměření pouze na výsledek bez otevřenosti k bádání, porozumění nebo růstu. „Cíle stanovují smysl směru a účelu“ (Goldstein, 1993, s. 93). Locke a kol. (1981) zkoušeli behaviorální efekty vytýčování cílů a zjistili, že 90 % laboratorních a terénních studií obsahujících specifické a vyzývající cíle vedlo k vyšším výkonům než lehké nebo žádné cíle.

Vytýčování cílů by mělo obsahovat:

- odhad a opuštění neracionálních bloků proti úspěchu
- dobré hospodaření s časem
- častou opětovnou úvahu (kontroly konsistence)
- kontroly proveditelnosti
- nastavení milníků a hlavního cíle

Osobní cíle

Jednotlivci mohou mít osobní cíle. Student si může nastavit cíl dobré známky ze zkoušky. Sportovec může ujít deset kilometrů denně. Cestovatel může zkusit dosáhnout svého cílového města do tří hodin.

Dobré hospodaření s cíli se může vrátit ve všech oblastech života. Když člověk přesně ví, čeho chce dosáhnout, je jasné, na co se má soustředit a v čem se má zlepšovat.

Vytýčení cílů a plánování (práce s cíli) dává dlouhodobou vizi a krátkodobou motivaci. Zaměřuje se na získávání znalostí a pomáhá organizovat zdroje.

Efektivní práce s obsahuje zvažování viny, vnitřního konfliktu nebo limitujícího přesvědčení, které může způsobit, že člověk bude sabotovat své snahy. Vytýčením jasně definovaných cílů může člověk měřit dosažení těchto cílů a být na ně hrdý. Může vidět postup v tom, co vypadalo jako zdlouhavá a namáhavá záležitost.

Dosahování osobních cílů

Dosahování komplexních a složitých cílů vyžaduje zaměření, dlouhodobou péči a snahu. Úspěch v jakémkoliv oboru bude vyžadovat vzdání se obviňování, výmluv a ospravedlňování za slabé výkony nebo nedostatek adekvátního plánování nebo zkrátka emoční vyspělosti.

Dlouhodobé úspěchy jsou založeny na těch krátkodobých. Emocionální kontrola nad malými okamžiky jednoho dne dělá z dlouhodobého pohledu velký rozdíl.

Přijmutím určitého stupně realismu ve svých cílech si člověk nedovolí svojí snahou měnit realitu, aby odpovídala jeho vlastním snům, ale přijmout ji tak, jak je až do určitého stupně. Tento stupeň „lenosti“ může člověku zabránit v upadnutí do smutku ze ztráty příliš velkého množství kontroly nad životem tím, že se specializuje na velmi malou oblast a stane se špičkou v tomto oboru. Nezáleží na tom, k jaké sociální úrovni člověk patří, velmi pravděpodobně jsou úrovně níž i výš.

Správa cílů v organizacích

Správa cílů je proces zvažování cílů jednotlivých členů týmu, odstupování od cílů, které už nejsou relevantní, identifikování a vyřešení konfliktů mezi cíli preferování cílů konsistentně pro optimální týmovou spolupráci a efektivní projekty.

Řešení organizační správy cílů ujišťuje, že cíle jednotlivých zaměstnanců jsou v souladu s vizí a strategickými cíli celé organizace. Správa cílů poskytuje organizacím mechanismus, jak efektivně sdělovat společné a strategické cíle každé osobě napříč celou organizací. Klíčem je vycházet z hlavních zdrojů říkat každému jasnou a konsistentní zprávu o cílech organizace. Díky správě cílů porozumí každý zaměstnanec jak jeho snaha přispívá úspěchu společnosti.

Jsou čtyři hlavní typy cílů organizací:

- zákaznické cíle: toto se týká poskytování dodávky produktů, které zákazníci chtějí
- cíle produktů: toto se týká dodávání produktů, které jsou vynikající v porovnání s ostatními produkty — možná díky kvalitě, designu, spolehlivosti nebo originalitě
- operativní cíle: toto se týká běhu organizace, takže nejlepší je využít manažerské schopnosti, technologie a zdroje
- druhotné cíle: toto se týká cílů, které nejsou pro organizaci prioritou

Součástí úspěchu

Dnes stojí obchodování a úspěch v jasné, plánovité souvislosti. Úspěchem se rozumí dosažení nějakého definovaného cíle nebo cíle, který je hodný úsilí. Tento cíl se může vztahovat na vývoj jedince nebo na materiální komponenty. Komplexní rámec a pozorování konkrétního systému a s tím spojených hodnotících komponent vedou k problému objektivní definice úspěchu. V jaké formě nebo s jakými náklady bude cíl „úspěšně“ dosaženo závisí na jednotlivých kulturních úhlech pohledu.

V západní společnosti se spojuje úspěch s dosažením propagovaných ideálů. Za úspěšného není považován ten bohatý, který si díky vnějším okolnostem (dědictví, výhra v loterii) může zaplatit luxusní auta, vily nebo společenské uznání. Úspěšný je ten, kdo má úspěch v obchodě, politice nebo u opačného pohlaví. Principiálně může být za úspěch považován příspěvek k růstu schopnosti přežít nějakého přírodního, sociálního nebo uměleckého systému.

Psychologie se empiricky zabývá příčinami (odborně determinantami) úspěchu. Pokud se jedná o úspěch ve škole a vzdělávání, je centrální disciplínou pedagogická psychologie. Podniky naproti tomu měří pouze své materiální úspěchy. Důležitými faktory pro trvalý úspěch jsou chování, inteligence, vědomosti, vzdělanost a motivace, jedno zda pro osobní cíle, cíle podniků nebo společnosti.

Náboženství úspěchu

S industrializací v začátku 20. století vytlačily hospodářské elity bývalé elity šlechtické a vojenské. Roku 1927 se objevila bible všech metod, jak dosáhnout úspěchu, kniha *Think and grow rich* (Přemýšlej a zbohatni) od Napoleona Hilla. Od té doby přišli s Dalem Carnegiem, Josephem Murphym a Stuartem Wildem další prorokové úspěchu. O náboženství úspěchu se může hovořit, když jsou s cestami za úspěchem spojeny rituály a ceremonie, které se blíží těm náboženským. Všem společná je víra na metodickou realizovatelnost a proveditelnost materiálního úspěchu.

Vedle mezinárodních podnikatelských hvězd jako George Soros, Jack Welsh, Donald Trump, Bill Gates a Warren Buffet, kteří svou historii úspěchu nabízejí jako knihu se i v jiných zemích objevují učitelé úspěchu.

Americký sen dnes

Ve dvacátém století měl americký sen výzvy, které musel zdolat. Velká deprese způsobila všeobecné strádání ve třicátých letech a byla téměř opakem snu těch přímo ovlivněných.

Silicon Valley odstartovalo éru počítačů a dot-com boom (= rozmach internetu). Společnosti jako Hewlett-Packard, eBay, Intel, Google, Apple a Oracle zde mají stále svá velitelství. Od konce 2. světové války se americké rodiny snažily žít v relativním komfortu a stabilitě na předměstích, která byla vystavěna kolem velkých měst. Toto vedlo ke vzrůstu v poměrně konzervativních 50. letech, kdy se mnozí snažili o perfektní rodinu, což byla součást důsledků amerického snu. Tímto obdobím oťrásla nová generace mladých lidí, kteří přijali hodnoty hippies v šedesátých letech, čímž zavrhli tradiční hodnoty jako americký sen. Přestože v těch letech ubývalo usilí, americký sen nikdy nevymřel.

V devadesátých letech může být honba za americkým snem viděna v dot-com boomu. Lidé ve USA stejně jako v jiných zemích přelili svou energii do nové zlaté horečky — internetu. Opět to bylo vedeno stejnou vírou, že díky geniálnosti a tvrdé práci může být v Americe každý úspěšný. Běžní lidé zakládali společnosti ve svých garážích a stali se milionáři. Tato nová kapitola amerického snu se znovu stala pro celý svět signálním ohněm a přitahovala mnoho podnikavých lidí z Číny, Indie a odjinud do Silicon Valley, aby zbudovali počátek a hledali štěstí v Americe.

Jiným příkladem amerického snu může být případ Tamira Sapira. Imigrant z bývalé sovětské republiky Gruzie přijel do Ameriky v roce 1973 a začínal jako řidič taxíku v New Yorku. Šetřil, aby si mohl koupit obchod s elektronikou, ze kterého zajišťoval hlavně ruskou klientelu. Nakonec si udělal kontakty se sovětskou reprezentací v OSN v New Yorku a prodával elektroniku za ropné kontrakty, které potom prodával americkým společnostem. Investováním zisků do manhattanských nemovitostí se stal v roce 2002 miliardářem, tedy za méně než třicet let od okamžiku, kdy se dostal do Ameriky. Jako jiné příběhy z žebříka králem, je unikátní, který lze jen těžko napodobit. Dnes je Sapir znám jako „taxíkář miliardář“.

Citáty

Protože si myslím, že citáty dokáží velice přesně vystihnout nějakou myšlenku, několik, které se týkají tématu mé práce, jsem se sesbíral a věnuji jim a jejich autorům v této práci jednu stránku.

Tajemstvím úspěchu je dělat obvyklé věci neobvykle dobře.

~ John D. Rockefeller

V poločase vypadá každý úspěšný projekt jako katastrofa.

~ Rosabeth Moss Cantor

Můžeš být zklamaný, když neuspěješ, ale jsi odsouzen ke zkáze, když to nezkusíš.

~ Beverly Sills

Úspěšní a neúspěšní lidé se příliš neodlišují ve svých schopnostech. Odlišují se ve svých touhách po dosažení svého potenciálu.

~ John Maxwell

Když nebudeš dělat něco dál za to, čeho jsi již dosáhl, nikdy neporosteš.

~ Ronald E. Osborn

Pokud máš vůli zvítězit, dosáhl jsi půlky úspěchu; pokud nemáš, dosáhl jsi půlky prohry.

~ David Ambrose

Úspěch se neměří podle toho, co člověk splnil, ale podle protivníka, se kterým se setkal a odvahy, se kterou pokračoval v boji proti zdrcujícím nadějím.

~ Charles Lindbergh

Neměř sám sebe podle toho, čeho jsi dosáhl, ale podle toho, čeho jsi měl se svojí schopností dokázat.

~ John Wooden

Opravdový úspěch respektuje Boha.

~ John Maxwell

Úspěch se měří ne tolik podle toho, kolik člověk dosáhl v životě, jako podle překážek, které zdolal, když se pokoušel uspět.

~ Booker T. Washington

Tajemství úspěchu je důslednost po cíli.

~ Benjamin Disraeli

Nemůžu vám dát formuli pro úspěch, ale můžu vám dát formuli pro porážku - která je: pokoušej se potěšit každého.

~ Herbert Bayard Swope

Bohatý táta, chudý táta

„Dřu se den za dnem a stejně nemám dost peněz — jak je to možné?“

Tuhle otázku si pravidelně pokládá mnoho z nás a vzápětí většinou následuje závistivý povzdech: „Jak to, že někdo jiný vydělává milióny? Jak to dokázal?“

„Jeden z důvodů, proč bohatí bohatnou, chudí chudnou a střední třída zápasí s dluhem, je, že se o penězích učí doma, a ne ve škole,“ píše autor na jedné z prvních stránek.

Robert T. Kiyosaki ve své knize vysvětluje, že nepomáhá, pokud si člověk najde nové zaměstnání, lépe placené. Ani to nejlépe placené zaměstnání na světě nedostane člověka ven z tzv. „kryšho závodu“, jak to sám autor nazývá. Na „rychlodráhu“ se člověk dostane tím, že bude investovat do aktiv. Autor to v knize opakuje stále dokola a svá tvrzení dokládá na mnohých příkladech. Kromě toho je kniha plná jiných myšlenek o práci.

Robert Kiyosaki vychází ze svého životního příběhu. Jak sám píše, měl dva táty. Ten biologický byl univerzitní učitel, měl vysoký plat, ale stále byl v kryším závodě. Ten druhý byl táta Robertova kamaráda, úspěšný podnikatel, který malé chlapce už odmala učil, že peníze si musí umět vyrobit. Jinými slovy — musí je investovat do aktiv. V celé knize poté autor popisuje, jak a proč investovat.

Knih je příkladem knih, které ukazují lidem životní příběh svého autora a učí je tím dosáhnout obdobného úspěchu. Autor se v textu několikrát zmiňuje, že podobně úspěšný by mohl být každý, kdyby ho to někdo naučil. Kritizuje, že v rodinách ani školách se děti neučí, jak se dostat z kryšho závodu.

Praktická část

Pro praktickou část jsem zvolil dotazníkovou metodu. Dotazník jsem e-mailem poslal 21 lidem. Odpovídali na 10 níže uvedených otázek.

1. Co považujete za svůj největší úspěch?
2. Zkuste popsat své pocity, když na něj myslíte.
3. Co vám k němu dopomohlo? (popř. kdo)
4. Co považujete za svůj největší neúspěch?
5. Zkuste popsat své pocity, když na něj myslíte.
6. Co vám k němu „dopomohlo“? (popř. kdo)
7. Kterého ze světoznámých/národních ocenění si osobně vážíte nejvíce a proč? (zlatá olympijská medaile, Nobelova cena, Oscar, Medaile cti, Český slavík...)
8. Jak vnímáte úspěchy/neúspěchy svých blízkých a jak se při nich snažíte angažovat?
9. Považovali jste (pokud již někdy nastala) porážku ve finále (tendru, sportovní soutěže,...) spíše za úspěch nebo neúspěch?
10. Stalo se vám, že jste očekávali velký úspěch a namísto něj se dostavil kolosální neúspěch (nebo opačně)? Jaké byly vaše bezprostřední pocity? Jaké jsou dnes?

O zkoumaném vzorku

Všichni ze vzorku jsou lidé, se kterými se poměrně dobře znám. Jejich věkové rozmezí je 17-21 let a jejich středními školami jsou gymnázia. Dotazník byl neanonymní vzhledem ke zpracovateli, ale anonymní vzhledem k třetím osobám. Protože jsou to lidé, se kterými se známé dlouhá léta, očekávám, že odpovídali pravdivě. Nevýhody zkoumaného vzorku jsou zřejmě dvě. Je malý a věk jeho účastníků je poměrně nízký na to, aby se v odpovědích odrazily nějaké výraznější životní zkušenosti. Na druhou stranu je to tedy dotazník vypovídající o úspěších a neúspěších gymnazistů. V neposlední řadě pak něco vypovídá o mých kamarádech a mně samotném.

Výsledky dotazníku

V této části se budu věnovat jednotlivým otázkám obecně a některé vybrané odpovědi ještě rozeberu. Díly nemusí v součtu dávat 100 %, protože někteří dotazovaní dávali více než jednu odpověď.

Co považujete za svůj největší úspěch?

Dvě třetiny dotazovaných uvedli, že za svůj největší úspěch považují přijetí na školu, třetina uvedla „že mám holku/kluka“, jeden respondent uvedl, že za svůj největší úspěch považuje „že je dobrý ve sportu“ a jeden, že na svůj největší úspěch stále čeká.

Vysoký podíl odpovědí týkajících se přijetí na školu mě překvapil. Nečekal jsem, že to lidé vnímají jako tak zásadní životní úspěch. Zřejmě je to dáno — jak jsem již uvedl výše — nedostatkem životních zkušeností a tím pádem i nedostatkem úspěchů. Já za sebe přijetí na gymnázium za úspěch nepovažuji, protože jsem se dostal na gymnázium bez přijímacích zkoušek a protože nejsem na gymnáziu spokojen.

Poměrně vysoký je též podíl těch, kteří považují za svůj největší úspěch, že mají nějakého stálého partnera. A to bych chtěl zdůraznit. V odpovědích nestálo žádné pochvalné adjektivum, stálo tam pouze „mám holku/kluka“. Myslím si, že v tom se moje generace naprosto fatálně mylí a nechápavě kroutím hlavou. Nezáleží na tom mít vedle sebe někoho, s kým je jednomu dobře, o koho se může opřít. Je důležité mít vedle sebe kohokoliv jako ozdobu, jenom jako důkaz, že jedinec není „out“, jak se s oblibou říká.

Co se odpovědi „na svůj největší úspěch čekám“ týče, považuji ji za nelogickou. De facto taková odpověď znamená, že dotyčný respondent nezažil ještě žádný úspěch. A tomu ani při vší své představitosti odmítám věřit.

Za „nejlepší“ odpověď považuji onu odpověď „že jsem dobrý ve sportu“. Vezmeme-li, že je to odpověď opravdu úspěšného sportovce, tak ten dotyčný prokázal, že ve svém životě už dokázal udělat něco, k čemu nebyl dotlačen okolím. Dokázal to prostě proto, že chtěl být úspěšný ve sportu a za svým cílem si šel. Zajímavý je také fakt, že za svůj největší úspěch neoznačil vítězství v jednom jednotlivém závodě, ale dlouhodobé dobré výsledky.

Zkuste popsat své pocity, když na svůj největší úspěch myslíte.

Protože tato otázka vychází z první otázky, logicky jsou i odpovědi na ní úzce provázány s odpověďmi na první otázku. Slova popisující pocity byla tato: Radost, štěstí, zadostiučinění, konec stresu, opora, konec neklidu, blaho po celém těle.

Dva respondenti neodpověděli.

Za nejzajímavější odpověď na tuto otázku považuji tuto:

„Říkám si, že jsem dobrý/á, že jsem byla schopný/á i skoro bez učení mít na základce průměr na to, abych nedělal/a zkoušky. A dále si říkám, že kdo jiný by se měl dostat na gympl než já, takže je to docela samozřejmost, že jsem tady. Potom začnu přemýšlet o věcech jako že na gymnplu stejně není žádná extra úroveň v učení, ale to už sem asi nepatří J“

Zajímavá mi připadá hlavně poslední věta, kde respondent připouští, že to, co označil za svůj největší úspěch, zas takový úspěch není, protože by před sebou raději měl větší výzvu.

Co vám k vašemu největšímu úspěchu dopomohlo? (popř. kdo)

Vyberme některé z odpovědí: Já, moje povaha, moje schopnosti, moje dovednosti, píle, dlouhodobá práce a čas, rodiče, vůle, ctížádost, záliba.

Byl jsem vesměs příjemně překvapen, že dotazovaní uvedli sami sebe jako největšího pomocníka svého největšího úspěchu. Ze svých vlastností pak logicky vybrali ty nejlepší a označili je za další spolupracovníky na své cestě za úspěchem.

Tentokrát se odpovědi nikdo nezdržel. I respondent, který na první dvě otázky neodpověděl, odpověděl hypoteticky:

„Asi bych byl/a nejraději, kdybych si ke svému úspěchu dopomohla sám/sama. Už jenom to by byl pro mne úspěchJ“

Poznámka: Zajímavým psychologickým úkazem je psaní emotikon, tzv. smajlíků, ale to je mimo rámec této ročníkové práce.

Co považujete za svůj největší neúspěch?

Odpovědi na tuto otázku se poměrně různily. „Že neumím, pořádně druhý jazyk“, „Že jsem o holku zase přišel“, „Moje skoliosa“... Třetina respondentů uvedla, že žádný velký neúspěch nezažili, nebo si jej nepamatují.

Když si ale rozebereme ostatní odpovědi, dojdeme k tomu samému. Neznalost druhého jazyka nebo jakákoliv neznalost není neúspěchem, pokud problému nebyl věnována dostatek času, péle, energie.

Přijít o holku také nelze označit za neúspěch, protože neúspěch je chápán jako nedosažení úspěchu, neúspěšný výsledek. Úspěchu, resp. úspěšného výsledku ale dosaženo už bylo, protože holku už podle své výpovědi už měl. Že příznivé okolnosti už pominuly, nelze v tomto případě svádět na sebe samotného. Je rozdíl přijít o holku, což neúspěch dle mého není, a přijít vinou špatné investice o celé jmění, což rozhodně neúspěch je.

Skoliosa taktéž není neúspěchem. Neúspěchem by mohlo být nezabránění skoliose, ale i to by bylo rozporuplné. Člověk může být vinen za svou nemoc, ale ne neúspěšný.

Mám dojem, že dotazovaní důsledně neoddělují významy slov vina, neúspěch, nepříjemný pocit.

Nejrozsáhlejší odpověď, kterou vybírám za všechny bez neúspěchů, byla následující:

„Když nad tím tak přemýšlím, žádný velký neúspěchy nemám, jenom samý drobnosti, který když napíšu, tak to je trochu hloupý. Ale když musím, tak musím **J** Takže za neúspěch považuju, že jsem ještě nenašel/la způsob, jak se přinutit sportovat. Já si sice řeknu, že půjdu, že zítra ráno určitě běhat půjdu, ale zkrátka nejdu. To je docela neúspěch **L** A potom třeba taky to, že jsem dostal/a 2 z počítačů, což je kromě neúspěchu i ostuda.“

Zkuste popsat své pocity, když na svůj největší neúspěch myslíte.

Zklamání a smutek, stydím se, štvě mě to, mám vztek, mám pocit, že jsem měl/a na víc, nekonečná připomínka vlastní nedisciplinovanosti, že jsem se měl/a více snažit; že bych to neměl/a vzdát.

V odpovědi na tuto otázku se dotazovaný vzorek nečekaně rozpovídal. Jako kdyby negativní pocity byly snáze uchopitelné a daly se lépe popsat. Zřejmě jsou také tíživější a nepříjemnější.

Dalším faktorem bude nepochybně, že většina lidí se nerada chválí a proto kritizování vlastní osoby jim jde lépe než chválení. Možným vysvětlením je i jakási módnost české společnosti ve vyžívání se ve vlastním utrpení. Říkám v české společnosti, protože za hranicemi jsem nikdy nic takového nepozoroval. A myslím, že minimálně o německé společnosti to po ročním pobytu prohlásit můžu.

Co vám k vašemu největšímu neúspěchu „dopomohlo“? (popř. kdo)

Odpovědět na tuto otázku se pro většinu respondentů ukázalo jako příliš obtížný úkol. Nikdo neodpověděl, resp. napsali vyhýbavé odpovědi nebo napsali já. Sice je to férové přiznání viny, ale otázka směřuje na třetí osoby, takže to není odpověď na položenou otázku.

Vybírám dvě z odpovědí sebeobviňujících, jednu krátkou:

„Nejspíš moje lehkomyšlnost, nerozum a mládí“

a jednu rozsáhlejší

„Já sám/sama. Dokud člověk nepozná, jak špatné to bude, nikomu neuvěří, a pak už je pozdě. Bohužel je to stejně jako další zkušenosti nepřenositelné, takže mě bolí i stejné chyby u jiných lidí, s kterými nic moc nezmůžu.“

Proč odpovídali dotazovaní takto je podle mého nasnadě. Označit někoho jiného za viníka je tak snadné a proto tak těžké. Je snadné ukázat prstem na někoho jiného, ale pokud to nemáme věrohodně podloženo, nebude toto ukázání nikdy bráno vážně. Proto je poměrně těžké obvinít nějakou osobu nebo to svést jako elity minulého režimu na objektivní okolnosti.

Kterého ze světoznámých/národních ocenění si osobně vážíte nejvíce a proč? (zlatá olympijská medaile, Nobelova cena, Oscar, Medaile cti, Český slavík...)

V odpovědích na tuto otázku se potvrdil můj původní předpoklad, že sportovně založení lidé budou volit spíše sportovní ocenění a lidé nesportující spíše akademická ocenění. Já osobně bych na tuto otázku odpověděl Stanley Cup.

Stanley Cup bych vybral proto, že aby ho někdo vyhrál, stojí to roky dřiny a přemáhání, aby sportovec vůbec byl mezi kandidáty na vítězství. Ligová sezóna v NHL má bez play-off 82 zápasů, k tomu přijde dalších zhruba 25 zápasů ve dvouměsíčním play-off, kdy se zatajují zranění a často se hraje i se zlomeninami. Rozhodně se nejedná o žádnou jednu drobnou výhru, jak k tomu většinou přistupují ti, co v odpovědích na tuto otázku volili akademické ceny.

Své nejvyšší ocenění jsem já osobně zaznamenal ve Svojsíkově závodě, což je skautský závod, ve kterém musí šestičlenná družstva předvést dobré sportovní i vědomostní výkony. Se svými pěti kamarády jsem dosáhl až na druhé místo v republikovém kole.

Odpovědi na tuto otázku také ukazují, jaký ten můj vzorek respondentů vlastně je. Polovina dala přednost Nobelově ceně, případně nespecifikované ceně od vlasti. Třetina pak uznala za nejcennější vyznamenání olympijskou medaili nebo titul mistra světa. Zbytek se neodpověděl, nebo se vyjádřil, že si ocenění neváží.

Jak vnímáte úspěchy/neúspěchy svých blízkých a jak se při nich snažíte angažovat?

V odpovědi na tuto otázku se nevyskytla žádná překvapení. Pouze odpovědi jako tato, jen rozličně formulované:

„Vnímám je asi tak stejně, jako ten koho se to týká. Někdy i víc než ten dotyčný.. Pomůžu, když je potřeba a je o mou pomoc zájem. Mám tím i radost, že někomu blízkému pomůžu k něčemu dobrému.“

Považovali jste (pokud již někdy nastala) porážku ve finále (tendru, sportovní soutěže,...) spíše za úspěch nebo neúspěch?

Odpovědi na tuto otázku jsou — jak se dalo ostatně očekávat — nejednoznačné. Proto několik z nich ocituji.

„Nejdřív za neúspěch, pak ale sám/sama sebe a okolí přesvědčuju, že je to úspěch. Ale mám stejně pocit neúspěchu, první místo je nejlepší J“

„Neúspěch. S odstupem pocit lítosti.“

„Určitě za úspěch. Jenom to dostat se tak daleko, jako je finále je úspěch sám o sobě. Myslím, že by se to nemělo vnímat jako prohra.“

„Pokud jsem cítil/a, že mám potřebné momentální dispozice nutné k vítězství, a přesto neuspěl/a, pak to byl osobní neúspěch“

Třetina lidí ze vzorku na tuto otázku neodpověděla nebo odpověděla, že v podobné situaci nikdy nebyla.

Stalo se vám, že jste očekávali velký úspěch a namísto něj se dostavil kolosální neúspěch (nebo opačně)? Jaké byly vaše bezprostřední pocity? Jaké jsou dnes?

Někteří respondenti psali o zklamání z neúspěchu, kdy očekávali úspěch, jako např.:

„Stalo J, a pocity byly plné ostudy. Od té doby si dávám bacha na dopředné proklamace a pozorně sleduji soupeře.“

a někteří naopak zmínili neúspěchy školní a z osobního života, např.:

„To se stává každému. Stalo se mi to mockrát, ať už šlo o písemky ve škole (myslela jsem si, že mam suverénně za jedna a místo toho jsem dostala za pětJ nebo o věci týkající se osobního života.. jednou jsem počítala se žádostí o ruku a místo toho jsem dostala kopačkyJ“

Poslední dvě otázky závisí v mnohem větší míře než předešlé otázky na individualitě každého jedince, proto se obtížně hledá nějaká společná charakteristika odpovědí, ze které by se mohly dát vyvozovat nějaké obecnější závěry.

Prostor pro váš osobní doslov k tématu Úspěch/neúspěch

V závěru byla respondentům dána možnost vyjádření nějaké doplňující myšlenky k tématu. Z toho smysluplné byly pouze odpovědi dvou dotázaných.

„Úspěšní lidé jsou šťastní lidé. Ale taky kdo si zvykne na úspěchy, tak je pro něj potom opak úplně hrozná věc... Si myslím =)“

„Definovat svůj největší úspěch je dost obtížné“

Shrnutí praktické části

Myslím, že se v dotazníku potvrdily některé původní předpoklady, jiné se naopak ukázaly jako neopodstatněné. Alespoň tedy pro daný vzorek. Myslím, že dotazník splnil svůj účel a pomohl mi sepsat tuto ročníkovou práci.

Všem respondentům bych na tomto místě chtěl za jejich účast na mé ročníkové práci poděkovat.

Závěr

Práci jsem zpracoval, jak jsem nejlépe uměl. Myslím, že jsem jí věnoval tolik času, kolik jsem mohl. Toho času pohříchu mnoho nebylo. Po 34 hodinách týdně ve škole se musí člověk každý den připravovat na nejrozmanitější prověrky, eseje a zkoušení (situace dovedená ad absurdum — z jednoho předmětu píšeme až tři prověrky týdně). Do toho ještě musí zhotovit značné množství domácích prací. Pokud se věnuje (a měl by) nějaké mimoškolní aktivitě a neumí nespát, toho času a klidu opravdu mnoho nezbyvá. Námitka, že na práci byl čas přes celé prázdniny, neuspěje, protože prázdniny jsem s počítačem opravdu netrávil.

Se svojí prací jsem víceméně spokojen, přestože vím, že bych ji v případě větší volnosti uměl udělat mnohem lépe.

Zdroje

www.wikipedia.org; mutace česká, anglická a německá

DOUGLAS T. HALL a DAWN E. CHANDLER: Psychological success: When the career is a calling; Boston University School of Management, Boston, MA, U.S.A., 2005. 26, 155-176

Robert T. Kiyosaki a Sharon L. Lechter: Bohatý táta, chudý táta (Rich Dad, Poor Dad); PRAGMA 2001. ISBN: 80-7205-822-3